

el cartipàs

ciutat, patrimoni, memòria

núm. 144 / Olot, octubre 2022

Coordinació: Xavier Puigvert • Edició: Ajuntament d'Olot - Cultura i Educació i Arxiu Comarcal de la Garrotxa

OPINIÓ / DESLLORIGANT UNA TERRA ASPRA I DE MALA PETJA

Alta Garrotxa és sinònim de valls profundes, cingleres i rieres engorjades que defineixen la terra aspra i de mala petja que els fenòmens geològics ens han deixat. És un indret de paisatges sublims i vertiginosos, producte d'una geologia encara força desconeguda. Aquest espai natural protegit, per fi, té molts reptes, un dels quals és conèixer quina geodiversitat i quin patrimoni natural geològic amaguen aquestes valls quasi inaccessibles, però sempre molt humanitzades. Una geologia que aquí, com en pocs llocs, determina molt altres patrimonis (biològic, històric, cultural...) en forma de diversitat d'espècies, trams d'aigua intermitents, coves o menes de minerals.

Un dels valors geològics que es pot observar són els antiformes d'Hortmòier i Sadernes, un producte de l'orogènia alpina que va formar els Pirineus. Aquests grans plec fan aflorar, en forma d'escates, granits, esquistos i dolomies als fons de les valls, sota les cingleres, que van generar uns relleus i tarteres singulars. També, per la diversa permeabilitat de la roca, fan aflorar aigua en forma de surgències fresques com la del gorg Blau o el Gornar, i sòls més silícics, on hi creixen algunes espècies de flora diferents. Tant els granits com les roques metamòrfiques són finestres tectòniques que en temps pretèrits foren molt preuades per les diverses menes de minerals (ferro, coure, plom, plata...) i que van poder generar sobirania en una economia de subsistència. Un dels altres interessos patrimonials són les roques roges del

Garumnà, sedimentades ara fa 65 milions d'anys, mentre els dinosaures s'extingien, on localitzem uns conglomerats formats exclusivament per còdols de quars que es van convertir en petites pedreres per a l'obtenció de rodes de molí. D'aquesta activitat de picapedrers encara en queda una prova a l'elevat i llunyà coll Roig, entre la vall de Sant Aniol d'Aguja i el Bassegoda.

Però, sens dubte, el principal interès patrimonial des d'un punt de vista geològic és el paisatge càrstic i la relació que tenen les diferents formacions de roques amb les surgències d'aigua. Les unitats de roques calcàries plegades i fallades s'han anat dissolent i han format coves, rasclers i un laberint de conductes interns per on l'aigua s'escola fins al llac de Banyoles. Però també sorgeix quan aflora el granit, com és el cas de la vall de Sant Aniol o d'Hortmòier. Les unitats de roca calcària, situades sobretot al centre de l'espai natural protegit, generen coves amb noms propis (del Bisbe, les Monges...) que han estat habitades des de fa milers d'anys. Un dels elements geològics singulars que genera aquest carst és la roca travertínica, formada per restes de fulles i troncs fossilitzats entre carbonat càlcic. L'exemple més representatiu, tant per dimensions com perquè encara és un procés geològic viu, és a l'entorn de Sant Aniol d'Aguja. Allà s'hi troba la major surgència d'aigua d'aquest carst dins l'Alta Garrotxa, concretament des del gorg Blau fins més enllà de l'antic monestir. En aquest tram afloren antigues terrasses de travertí, en una de

les quals s'excavà la cripta, però també n'hi ha d'actuals i fràgils al llit del riu que generen petites piscines.

No hi ha dubte, l'Espai Natural Protegit de l'Alta Garrotxa té una elevada geodiversitat perquè s'hi localitzen roques de totes les eres geològiques i de diferents tipus. Això es tradueix en un ric patrimoni geològic, sovint poc reconegut, producte dels plegaments alpins i les formacions càrstiques i genera un paisatge sublim que no deixa indiferent a ningú. Però un dels elements principals d'aquest patrimoni geològic, i que cal conservar, és la relació que han tingut les roques i els processos geològics amb les diferents societats que han habitat aquest territori. La relació és ben present en forma de petites mines, pedreres, fargues, molins, fonts i abrics naturals com les coves. Una riquesa geològica entre cingleres que s'ha de conservar mitjançant estratègies ben enfocades en aquest espai natural protegit. Una estratègia com la que s'està redactant, que vinculi el coneixement amb la conservació i la divulgació; d'aquesta manera podrem recuperar part de la nostra història geològica per a les generacions futures. Aquest coneixement ens serà útil com a bé cultural, però també per a la planificació del territori davant perills geològics o la sostenibilitat de recursos naturals relacionats amb les roques i l'aigua.

LLORENÇ PLANAGUMÀ

Centre per a la Sostenibilitat Territorial

DANIEL CARRILLO

SARA SÁNCHEZ

Àrea tècnica del Consorci de l'Alta Garrotxa

ANIVERSARI / CENTENARI DE L'EIXAMPLE POPULAR, D'OLOT

El 14 d'octubre de 1922, Rafel Arau Clavaguera (1876-1966) sol·licitava llicència municipal per enderrocar l'edifici d'un particular, a l'extrem occidental del passeig de Miquel Blay, per poder obrir una via d'enllaç amb la carretera de Sant Joan de les Abadesses. El sol·licitant especificava que era "la manera de dar un impulso a la urbanización y ensanche" dels camps situats entre els carrers de Sant Pere Màrtir i Mirador.

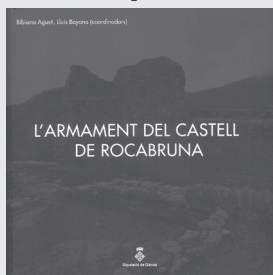
Un cop enderrocada la casa, es va obrir el nou eix viari, batejat oficialment com a *passeig del Bisbe Guillaumet* (1926) i conegut popularment com a Firalet. L'any següent, un cop delimitades les parcel·les, s'iniciava l'edificació de diversos habitatges i naus industrials i es començava a definir l'eixample oest de la ciutat, anomenat Eixample Popular, per contraposició a l'Eixample Malagrida o dels Rics, creat al Pla de Llacs.

MONOGRAFIES

AGRUPACIÓ NATURALISTA I ECOLOGISTA DE LA GARROTXA, *Bells boscos vells*, Olot: ANEGx, 2022, [94] p. Fotografies de Pep Sau.

AGUSTÍ, Bibiana i BAYONA, Lluís (coord.), *L'armament del castell de Rocabruna*, Girona: Diputació de Girona, 2022, 179 p.

BATLLE, Carles, *La doble vida d'Okita Sōji*, Barcelona: Columna, 2022, 461 p.

BOU, Xavi, *Ornithographies. Fer visible allò invisible*, Olot: Associació en record a l'Arnau Bartrina Luque, 2022, 461 p. (Fotollibre ENFooCA 2022)

CROWDER, Matias, *El celador de Olot*, Barcelona: Al Revés, 2022, 185 p. (Sin Ficción; 11)

CULEBRAS, Jesús, *Els masos de Foixà, la Sala i Sant Llorenç de les Arenes. Un exemple de la Catalunya dels masos (s. XI al XX)*, Sant Joan les Fonts: Ajuntament de Foixà, 2022, 328 p.

Després del confinament, Lluís BUSQUETS (ed.), Barcelona: Llop Art, 2022, 257 p.

Diez horas con RCR Arquitectes. Una conversación con Llätzer Moix, Madrid: La Fábrica, 2022, 139 p. (Archivo de Creadores; 8)

Homenatge a la vellesa 2022 Sant Feliu de Pallerols, Sant Joan les Fonts: Oliveras, 2022, 92 p.

MOIX, Llätzer, *Palabra de Pritzker. Conversaciones con 23 ganadores del principal premio de arquitectura*, Barcelona: Anagrama, 2022, 540 p. (Crónicas Anagrama; 124)

NOGUERA, Núria, *Els contes de la Nat*, Olot: Fluvius Libris-Alio Collectio, 2022, 104 p.

PARADAS, Carmen i ALUMN@S IES Montsacopa, *Escriu. Una autobiografia sin maquillar*, Sant Joan les Fonts: Oliveras, 2022, 328 p.

PONTACQ, Joan i MATA, Pep, *Finestres. Caminades per la contrada de Mieres*, Mieres: Ajuntament de Mieres, 2022, 328 p.

SERRAT, Miquel, *Memòries d'un immigrant català*, Barcelona: Viena, 2022, 88 p. (Memòria Popular; 23)

SOLER, Manel, *La Torras. Història en imatges de la fàbrica de paper, 1880-2022*, Sant Joan les Fonts: Oliveras, 2022, 206 p.

CONTES IL·LUSTRATS / NOVEL·LA GRÀFICA

ALDERETE, Dr. [ALDERETE, Jorge], *Olot*, Sineu: Autsaider Còmics, 2022, [120] p.

REIXACH, Xarli i BONET, Tavi, *Com un volcà* [Escola Volcà Bisarroques], Olot: Ajuntament d'Olot-Cultura i Educació, 2022, [12] p.

ARTICLES

ARJONA, Josep M., "Patrimoni arquitectònic per recordar: Can Roig. Modernisme camprodoní a la sala d'espera", *La Punxa*, núm. 61, 2022, p. 42-57. Obra de l'arquitecte Simó Cordoní Carrera (Olot, 1868-Barcelona, 1937).

AULINES, Albert i ABAD, Joan, "Quadern de camp de l'Associació Arqueològica de Girona (desembre de 2013-desembre de 2021)", *Quadern de Prehistòria Catalana*, núm. 22, 2022, p. 15-204.

BARTOLOMÉ, José Luis, "Versions angleses del mite de Fedra", *Auriga. Revista de Divulgació i Debat del Món Clàssic*, núm. 111, abril 2022, p. 30-38.

BARTOLOMÉ, José Luis, "Lírica grega des de Cadaqués", *Auriga. Revista de Divulgació i Debat del Món Clàssic*, núm. 112, ju-

liol 2022, p. 9-16.

CANAL, Jordi, "El nacionalisme catalán, el 11 de septiembre y las otras fiestas de la nación en Cataluña", dins M. GARCÍA (coord.), *12 de octubre: cien años de hispanoamericanismo e identidades transnacionales*, Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2021, p. 213-228.

CARRERES, Joan, "XLIV Embardissada a la Garrotxa...", dins *XLIV Embardissada...*, p. [4-19].

CASACUBERTA, Margarida, "Vides de gat, 5: Gats en guerra", *L'Avenç*, núm. 490, maig 2022, p. 12-15.

CASACUBERTA, Margarida, "Vides de gat, 6: Gats negres", *L'Avenç*, núm. 491, juny 2022, p. 10-13.

CASACUBERTA, Margarida, "Vides de gat, 7: Gates perdudes", *L'Avenç*, núm. 492, juliol-agost 2022, p. 10-14.

DALMAU, Jordi, "Sant Aniol d'Aguja, una muntanya de valors", *Revista de Girona*, núm. 333, juliol-agost 2022, p. 18-22.

DORCA, Jordi, "Una xarxa de festivals de cinema en perill d'extinció", *Revista de Girona*, núm. 333, juliol-agost 2022, p. 23.

"Dulcis anima [Restaurant Les Cols, d'Olot]", *Pastry Revolution*, núm. 54, 2022, p. 4-131.

GARCIA-ARBÓS, Salvador, "Besalú, caràcter i sensibilitat", *La Punxa*, núm. 61, 2022, p. 95-98.

GELIS, Pere, "Camins i viatges de principis del segle XX a les altes valls del Fluvià i el Brugent (VI): De les Preses a Santa Pau", *Puigsacalm*, núm. 154, juliol-setembre 2022, p. 8-10.

LLUCH, Rosa, "Els remences hostolencs", *L'Hostolenc. Butlletí d'informació municipal*, núm. 54, gener-juliol 2022, p. 54-55.

- MARTÍ, Laia,
“Oficis i establiments antics de Sant Esteve d'en Bas: Construccions Torras”, *Puigsacalm*, núm. 154, juliol-setembre 2022, p. 5-7.
- MATA, Jordi,
“El diari perdut de la guerra de Successió”, *Sàpiens*, núm. 246, setembre 2022, p. 32-41.
Conté informació sobre l'autor, Francesc de Casamitjana, de Besalú.
- MERINO, Imma,
“Un cant per la ‘terra ferma, casa amada’ [Alcarràs, de Carla Simon]”, *L'Avenç*, núm. 490, maig 2022, p. 62-65.
- MORENO, Ramon,
“Josep Maria Francino: periodista, músic i beatlemaníac”, *Revista de Girona*, núm. 333, juliol-agost 2022, p. 30-31.
- MURLÀ, Josep,
“En el record: Montserrat Reixach. La primera alcaldessa garrotxina”, *La Comarca d'Olot*, núm. 2133, 21 juliol 2022, p. 61.
- MURLÀ, Josep,
“Alguns garrotxins d'Amèrica [4]”, *La Comarca d'Olot*, núm. 2136, 25 agost 2022, p. 185-200.
- REIXACH, Santi,
“En el record: Montserrat Reixach. Alcaldessa estada de Bianya”, *La Comarca d'Olot*, núm. 2133, 21 juliol 2022, p. 61.
- SALA, Joan,
“Elvira Vinaixa, una ensenyant nonagenària”, *Revista de Girona*, núm. 332, maig-juny 2022, p. 12-18.
- SERRA, Joan,
“Re-construir la intervenció psicopedagògica, repte de futur”, *Àmbits de Psicopedagogia i Orientació*, núm. 56, maig 2022, p. 1-2.
- SOLÀ, Xavier,
“La vila de Rupit enfront les epidèmies de pesta bubònica dels segles XVI, XVII i XVIII”, *Ausa*, núm. 30/187-188, 2021, p. 123-147.
- SOLER, Santi,
“Imatges i records del futbol dels anys 50 a Tortellà”, *El Comú. Butlletí d'Informació Municipal de Tortellà*, núm. 22, agost 2022, p. 44-46.
- SOTILLO, Sandra,
“Els últims picapedrers de Castellfolli”, *La Comarca d'Olot*, núm. 2124, 19 maig 2022, p. 10-15.
- TERÉS, Martí,
“Les Vies Verdes de les comarques gironines”, *La Punxa*, núm. 61, 2022, p. 32-41.
- VALERI, Xavier,
“Les escoles de Sant Joan al començament del segle XX”, *El Soroll. Sant Joan les Fonts*, núm. 75, juny 2022, p. 40-41.
- VERGÉS, Albert,
“El Tortellà d'abans”, *El Comú. Butlletí d'Informació Municipal de Tortellà*, núm. 22, agost 2022, p. 67.
- VILALLONGA, Magda,
“Rosa Mª Montañá”, *L'Hostolenc. Butlletí d'informació municipal*, núm. 54, gener-juliol 2022, p. 56.
- VILAR, Josep,
“La creu de can Sabater de Sales”, dins *XLIV Embardissada...*, p. [20-24].
- VILAR, Josep,
“Històries de Garrotxa: el pontaró de Balegar”, dins *XLIV Embardissada...*, p. [25-29].

TEXTOS ELECTRÒNICS

XLIV Embardissada. Tortellà, Pont de Balegar, el Borró, Castellet, Sant Miquel de Coma de Roure, Sales de Llierca, Tortellà, Olot: Centre Excursionista d'Olot, abril 2022, [32] p. [en línia]. Disponible a <<http://ceolot.cat/embardissada/planol-embardissada-2022>>

FARRÉS, Andrea,
“Gendering the Legal Review of New Means and Methods of Warfare”, *Just Security* (Nova York), 23 agost 2022 [en línia]. Disponible a <<https://www.justsecurity.org/82745/gendering-the-legal-review-of-new-means-and-methods-of-warfare/>>

FUMANAL, Miquel Àngel,
“Capitell de ‘palma’”, *12 mesos, 12 obres. Museu d'Art de Girona*, 451 (juliol 2022). [en línia]. Disponible a: <<https://museuart.cat/exposicions/un-mes-una-obra/>>

BREVIARI

A partir de l'1 d'octubre i fins al 31 de maig de l'any que ve, l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa torna a l'**horari d'hivern** acostumat, de dilluns a divendres, de 9 a 14 h i de 15.30 a 18 h, per als investigadors i consultes en general. Per accedir a l'Arxiu es manté la cita prèvia a través del web.

...

El dissabte 8 d'octubre tindrà lloc una nova edició dels **Itineraris Personals** que organitza l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, en aquesta ocasió a càrrec de l'historiador Xavier Puigvert i Gurt (Olot, 1966). L'itinerari –programat inicialment per al mes de juny– se centrarà en el passeig de Miquel Blay, el Firal, per saber més de la vida social que ha aconseguit des de la seva creació com a espai de fires (1510) i la transformació en rambla arbrada (1842) fins a l'actualitat. La visita resseguirà els plafons informatius col·locats en els escocells del passeig i que rememoren els testimonis més destacats (personatges, associacions, edificis, fets històrics...) de la seva història. L'itinerari començarà davant la Llibreria Drac, al capdavall del passeig, a les 11 del matí.

...

El passat 3 de setembre, va morir **Gaspar Guardiola Triadú** (Olot, 1949-2022), col·leccionista, investigador dels fons documentals garrotxins, paleògraf autodidacte, gran coneixedor de la comarca i bon amic de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa. Des dels anys noranta del segle passat, Guardiola havia publicat un gran nombre de treballs de recerca històrica i arqueològica en diverses revistes locals (*Basalt, Bisania, El Brull, El Soroll de les Fonts...*), així com algunes monografies sobre masos i molins repartits per la comarca. La curiositat innata i el tracte afable li havien obert les portes de molts arxius patrimonials, un coneixement que compartia amb qualsevol investigador a qui pogués facilitar la recerca.

DEL DINOU AL VINT-I-U / LA PETITA RÚSSIA I ELS SEUS MANDARINS

JOAN BARNADAS (joan.barnadas@gmail.com)

Rússia és una nació que no deixa ningú indiferent. Ara, molts la demonitzem perquè els seus dirigents han decidit ocupar militarment Ucraïna i annexionar-se'n una part; però, en altres moments, el poble rus va ser molt estimat per haver derrotat el nazisme, glorificat per haver intentat posar en pràctica el socialisme i admirat per haver reconegut a la constitució soviètica el dret d'autodeterminació dels pobles que l'integraven. En el meu cas, sobretot, els estic agraït per haver ajudat militarment el nostre poble a defensar-se dels nostres compatriotes carlistes i falangistes que conspiraven militarment per imposar-nos la dictadura. En altres moments històrics, he lamentat que el poble rus (i l'espanyol) derrotés Napoleó i, amb ell, els principis democràtics de la Revolució Francesa que propugnava.

Estimada o odiada, Rússia sempre ha estat molt present en el nostre dia a dia polític. Ara fa cent anys, uns periodistes valencians van batejar Castellfollit de la Roca com la *Pequeña Rusia*, perquè, en aquell moment, era un referent del moviment social. Al casino La Artesana Instructiva, el mestre Manuel Rocha hi "educaba en las corrientes de la pedagogía moderna, mostrando cariño y voluntad al progreso de las ideas"; a les filatures, encara s'hi treballava vuit hores, gràcies "a las incansables luchadoras, cuya fe grande en la victoria y cuya valerosidad son dignas de encomio", i els picapedrers de la pedrera de basalt sostenien una llarga vaga que es va fer famosa quan el comitè de vaga va publicar un anunci als diaris socials del país. S'hi demanava als obrers sense feina d'altres indrets que no vinguessin a Castellfollit a fer d'esquirols, perquè la seva arribada debilitava la seva

lluita i la de tots els obrers. El Sindicat Únic de la CNT hi estava molt ben implantat. El dirigia Vicenç Villanueva Vallès, que també era el cap de la secció comarcal del sindicat. Si llegiu els articles "El salario debe abolirse" o "Sed mujeres, no seas esclavas", que Villanueva va publicar al periòdic ganxó *Acción Social Obrera*, entendreu una mica millor què miraven de fer els anarquistes nostrats.

Com us podeu imaginar, la fermesa dels obrers de la *Pequeña Rusia* va acabar com el rosari de l'aurora. "Una pareja de la Guardia Civil cacheó a todos, abofeteando a quien les venía en gana y repartiendo culetazos sin ton ni son". Un any i mig després, ja en plena dictadura de Primo de Rivera, Villanueva en feia memòria a l'article titulat "¿Es acaso la venganza ruin la que incita a los salvajes instintos de sus mandarines?". Hi deia: "No hablaremos ya del *lock-out* de las fábricas de hilados y tejidos, de este *lock-out* que durante cinco meses tuvo a una población condenada al hambre; ni de las soluciones hechas con el personal de estas fábricas; ni de la clausura de la Escuela, Sindicato, Centro de Cultura y de Recreo; ni de las detenciones y encarcelamientos de trabajadores de esta localidad. (...) El día de la fiesta mayor, fuimos atraídos por voces que demandaban socorro desde la casa de la villa, cerrada a llave y desde donde partían angustiosos lamentos pidiendo ayuda. ¿Qué pasaba? ¿Qué sucedía? (...) el obrero canterano Joan Capdevila con el rostro amoratado, el cuello y la garganta inflamados a causa de la violencia que había sido víctima. ¿Quién fue? No lo sabemos. Solo pudimos comprobar que fue en la alcaldía y a puerta cerrada donde los hicieron".

UN TOC AMB EL PEHOC / NOU CURS, NOVA SEU

El Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC) enceta un nou curs aquesta tardor amb molta il·lusió i les expectatives ben altes, i amb un ampli ventall de notícies i activitats.

La primera notícia important és que des del mes de setembre el PEHOC s'ha instal·lat en un dels edificis més importants de la ciutat d'Olot, des del punt de vista històric i patrimonial: Can Trincheria.

Gràcies a un conveni amb l'Ajuntament i la bona entesa amb Museus d'Olot, la casa-museu esdevé la nostra nova seu. No cal dir que Can Trincheria és un símbol per a la ciutat, i un marc incomparable per al PEHOC, gràcies al riquíssim fons artístic i mobiliari de la planta noble de l'edifici, que conté una col·lecció de pintura, moble i objecte modern en un període que abasta sobretot del segle XVII a inicis del XX. El passat 24 de setembre ja vam celebrar-hi l'exitosa 1a Trobada de Joves Investigadors, centrada en potenciar la recerca entre els més joves. Esperem que aquest hagi estat el primer de molts més actes, amb la voluntat de posar en valor l'edifici i contribuir a dotar-lo de la màxima programació cultural.

Aquest octubre haurà estat un mes clau: l'entrega dels XXII Premis Salvador Reixach al pavelló poliesportiu de Santa Pau (dia 1); la XXVII Trobada de Centres d'Estudis de les Comarques Gironines a Can Trincheria (dia 8); la confe-

rència d'Iona Pujol en record de la resistent antifranquista Cristina Zalba a Oix (dia 12); la participació i el suport a la IV Jornada del Maquis: pedagogia i memòria, organitzada per l'Amical d'Antics Guerrillers a Can Trona de la Vall d'en Bas (dies 15 i 16); l'inici d'una nova temporada del cicle de xerrades Reptes del Segle XXI, amb una conferència del Dr.

Isber Sabreen (CSIC) sobre la realitat i les conseqüències de la destrucció del patrimoni cultural en els conflictes bèl·lics, centrats en l'actual guerra d'Ucraïna (dia 21, sala Magma d'Espai Cràter); l'entrega dels XI Premis Jordi Pujiula, a la Sala Torín d'Olot (dia 22); l'inici d'una nova edició del cicle Grans Interrogants de la Ciència (coorganitzat amb SIGMA i Espai Cràter), amb la conferència inaugural "Som a prop de l'aviació elèctrica?", a càrrec de Josep Maria Dorca Luque (dia 28, sala Magma d'Espai Cràter).

I després de tot plegat, al mes de novembre, celebrarem la nostra assemblea general i obrirem temporada de sortides culturals: la primera serà al castell i convent del Carme de Peralada i a la veïna Vilanova de la Muga, on coneixerem les pintures murals recentment restaurades (aviat tindrem data concreta). També serà el moment de presentar el núm. 33 dels nostres *Annals*. Ganes de tornar-vos a veure: en qualsevol indret de Garrotxa, o més enllà!

LA JUNTA DEL PEHOC

(EN)RAONEM? / NO EM CANVIÏS DE LLENGUA

SERVEI DE CATALÀ D'OLOT-LA GARROTXA (olot-garrotxa@cpln.cat)

Molts dels alumnes que estudien català es troben amb dificultats a l'hora de practicar al carrer el que aprenen a l'aula. Moltes de les persones que tenen el català com a primera llengua es passen al castellà automàticament quan detecten que una persona no és nascuda aquí, malgrat que aquesta se'ls adreça en català. També fem aquest gir lingüístic quan algú, que clarament entén el català, se'ns adreça en castellà, tot i saber que el 94,4% de la població de Catalunya l'entén (segons les dades de l'Idescat). Fins i tot hem vist als carrers d'Olot com alguns adults s'adreça en castellà a infants i joves nascuts i escolaritzats aquí només pel color de la pell.

Malauradament, aquesta experiència no se circumscriu als alumnes olotins, sinó que és habitual a tot Catalunya, i és un hàbit que crea frustració i discrimina perquè està recalcant constantment a l'altre que no se'l considera d'aquí o amb prou capacitat per entendre o aprendre una altra llengua. És un mecanisme automàtic i inconscient que ens fa amagar el català (per mil motius) i passar a la llengua que es considera més gran o més coneguda o més neutra (políticament parlant), la qual cosa és una absoluta equivocació. Sigui com sigui, en aquest canvi hi ha implicats molts prejudicis lingüístics i també un sentiment de submissió lingüística. És una situació clara de diglòssia en què la llengua pròpia, minoritzada, es restringeix en contextos on se sap per endavant que serà acceptada amb naturalitat, la que utilitzem quan percebem que estem entre "els nostres".

Rosario Palomino, una psicòloga nascuda al Perú que fa trenta anys que viu a Barcelona, va engegar el 2019, just abans de la pandèmia, una resposta a aquesta situació impulsant la campanya "No em canviïs de llengua", en la qual diverses persones nascudes fora dels Països Catalans demanen que tothom se'ls adreça en català. La campanya primer va arrencar a twitter, des del compte @CanviïsEm (actualment amb 17.815 seguidors) i després va començar a itinerar per diverses poblacions catalanes de la mà de l'escriptor Matthew Tree, del periodista i escriptor Aleix Renyé, dels actors Carme Sansa i Toni Albà, i de la mateixa Rosario Palomino,

que ens recorda que "els autòctons canvien la llengua per amabilitat, però els nouvinguts ens sentim rebutjats, com si els diguéssim que no són part d'aquest país".

Ara aquesta campanya arribarà a Olot el proper 20 d'octubre, en el marc de la presentació de les parelles lingüístiques. Tindrà lloc a la capella de Sant Ferriol, on voluntaris i aprenents es coneixeran (a les 18 h, en un acte intern) i després, oberta a tothom, hi haurà la presentació de la campanya a càrrec de Renyé, Albà i Palomino, a les 19 h. L'alcalde d'Olot els rebrà i els donarà la benvinguda.

En una societat receptora d'immigració d'arreu, si no ampliem els usuaris de la llengua, el català no té futur. Els catalanoparlants que no s'adreça en català als altres es estan passant el missatge que no els importa el català, que és una llengua que no s'utilitza de manera natural, que no cal aprendre-la, i així es fa invisible als no catalanoparlants. Fins i tot es poden arribar a crear situacions surrealistes en què dos catalanoparlants que no es coneixen s'adreça en castellà de manera "natural" perquè pressuposen que l'altre no parla català. Si, a més a més, hi ha algun tret físic que pot induir a aquest supòsit, el percentatge es multiplica de forma exponencial.

Iniciatives com "No em canviïs de llengua" i també l'altre moviment que ha aparegut a twitter, "Mantinc el català" (amb 20.343 seguidors), estan fent molta feina de conscienciació. Els organitzadors de "Mantinc el català" van proposar, aquest darrer Sant Jordi, el repte de mantenir 21 dies el català, sense canvis, per aconseguir corregir aquesta manera d'actuar. A més, sempre expliquen que mantenir el català en una conversa bilingüe (català-castellà) pot fer passar del 18,7% al 56,3% la presència d'aquesta llengua. Ens podem permetre el luxe de prescindir d'aquest increment?

És per això que des d'aquest primer número de l'*(En)raonem*, animem a tothom a venir a l'acte de presentació de la campanya "No em canviïs de llengua" i a reflexionar sobre aquest (mal) hàbit lingüístic per tal d'aconseguir revertir-lo.

Enraonem-ho.

ELS NOMS DE LA TERRA / SANTA MUNTANYA

XAVIER PUIGVERT I GURT

És sorprenent que l'*ermita de Santa Magdalena del Mont*, situada a la Vall d'en Bas, sigui un referent per a l'avaluació del temps que fa o farà a Olot. Tot i que només és un replà en el gran massís del Puigsacalm, sembla que els aborígens seguim una tendència ancestral a prendre-la com a estació meteorològica i hem creat la dita "Quan Santa Magdalena porta caputxa, plourà", versionada en "Quan porta montera, pluja verdadera"; "Quan porta mantellina, pluja fina", i "Quan porta capell, pluja al clatell". El més curiós de tot és que a les terres d'en Bas, molt més properes a l'ermita que la vall olotina, mai no han tingut tanta tirada a regir-s'hi: allà ho enllesteixen amb "Quan trona a la muntanya, garbes a la cabanya". I per *muntanya* es refereixen a tot el Puigsacalm.

D'on ens ve que aquí ens centrem tant en el nom de la santa? Doncs és la culminació d'un llarg procés de desplaçament del nom original del massís. A l'inici dels temps medievals, encara es recordava que el nom originari de tota la muntanya era *Gurn*; en concret, *Mont Gurn*. Aquest nom preromà insondable –tant que ni tan sols apareix en l'obra magna de Joan Coromines– es va afegir abans de l'any 1000 al nom d'una església i priorat que s'hi va establir sota l'ad-

vocació d'un sant nouvingut. Va néixer així *Sant Corneli del Mont Gurn*, que va posar en pràctica un acurat treball de sapa per cristianitzar l'onomàstica del lloc. L'única prova que conec de l'èxit de l'esforç és un document de l'any 1457, on consta que un testimoni cridat a declarar reconeixia que el dia dels fets es trobava a Olot, vora el riu, "de matí, quasi així com lo sol comensava de donar a la rocha de Sant Corneli". Per tant, el nom de l'ensopit *Corneli* –patró de tractants de bous i de cornuts, sense cap dita memorable–, ja havia desplaçat el sonor *Gurn*, prenent la part pel tot. Però també tenia els dies (segles!) comptats: el priorat va descendir a la categoria de capella i una advocació secundària que s'hi venerava, santa Magdalena, va rellevar la principal durant la segona meitat del segle XVII. El nom antic només va sobreviure en la denominació del riu de Sant Privat d'en Bas, *el Gurn*; el del sant, en el cim situat sobre la capella, *el Puig Cornelis*. I, sobretot a Olot, Santa Magdalena es va equiparar al genèric *mont* o *muntanya*.

Els referents toponímics són, més aviat, urgències de referència col·lectiva. I si fixar-los exigeix despullar un sant vell per vestir-ne un de nou, ho fem i llestos!

APUNTS I REPUNTS NATURALS / ATURADA MORTAL

EMILI BASSOLS I ISAMAT

Sap greu. Sap molt de greu comprovar com cada estiu es repeteix la mateixa i dramàtica història. A l'alegria que proporciona contemplar la bellesa del vol calmat de desenes de cigonyes (*Ciconia ciconia*) que ens sobrevolen, que cerquen un suport elevat per aturar-se i descansar del seu llarg viatge migratori, s'hi afegeix l'angúnia i el neguit de pensar que unes quantes acabaran morint electrocutades al peu d'alguna infame torre elèctrica. Com així acaba passant, any rere any.

Per a les cigonyes, les valls d'Olot, i en concret la ciutat d'Olot, són un final d'etapa habitual, sobretot en el pas postnupcial, és a dir, quan tornen dels seus territoris de cria al centre d'Europa i es dirigeixen a l'Àfrica per passar l'hivern. El pas postnupcial a la Garrotxa va de mitjans de juliol fins a finals de setembre, amb un pic molt marcat a finals d'agost. Per prendre consciència del contingent de cigonyes que s'aturen a la ciutat d'Olot i rodalies, cal dir que enguany hi han fet parada més d'un miler. El primer estol, format per uns 80 individus, va passar el 27 de juliol. El més nombrós, integrat per 512, ho feu el 8 d'agost. La xifra total és prou alta com perquè sigui tinguda en consideració. I cal tenir present que aquesta dada només comptabilitza les que s'aturen, les que passen de llarg, en vol a gran alçada, s'escapen dels comptatges. Però el problema és que no totes les que s'atu-

ren, poden emprendre el viatge. Quan comença a fosquejar, les cigonyes es posen en llocs elevats i allà passen la nit. Al matí es reagrupen, baixen als camps no cultivats i, quan el sol comença a escalfar, se'n van. El costum que tenen de posar-se en llocs elevats, com ara la part superior de les torres elèctriques, en molts casos resulta mortal. Segons dades oficials, la cigonya és l'au més afectada per les electrocucions a Catalunya. El 2020 se'n van electrocutar 177. Tot i que existeix una normativa que obliga les companyies elèctriques a adaptar l'aparellatge de les torres per evitar electrocucions, això no es fa de manera sistemàtica i preventiva, sinó que les companyies solen actuar i adapten les torres quan s'hi ha registrat algun incident. I no sempre. Avui encara hi ha torres que esdevenen trampes mortals i, gràcies a les actes dels agents rurals, se sap perfectament quines són les més perilloses. Tenint en compte els beneficis absoluts que tenen les grans companyies elèctriques, és molt decebedor veure la seva manca absoluta de sensibilitat en un tema tan rellevant com és l'impacte de les línies elèctriques sobre l'avifauna. Igualment, també trobo a faltar una actitud més contundent de l'Administració envers aquestes grans companyies a l'hora d'obligar-les a corregir les torres més perilloses i incoar expedients sancionadors quan es demostrï de manera fefaent que l'ocell, ja sigui una cigonya o qualsevol altra espècie protegida, ha mort per culpa de la seva inacció.

Des de col·lectius conservacionistes s'han fet demandes a les grans companyies elèctriques perquè apliquin solucions definitives a aquesta problemàtica, fins i tot s'han presentat denúncies a la Fiscalia de Barcelona per un cas ocorregut a Osona, però ni així. El més greu de tot és que la solució es ben coneguda: modificar i redistribuir els aparellatges de la part superior de la torre i aïllar els conductors. Però com que això no és cap prioritat per a les companyies elèctriques, es fa molt menys del que convindria. I passarà que l'estiu vinent no podrem gaudir amb plenitud de l'encant del vol de les cigonyes perquè tornarem a patir, com fa anys que fem, per la seva vida. Tot plegat, trist i exasperant.

LA NÒRIA DEL TEMPS, 1 / EL QUE HA CANVIAT

DOMÈNEC MOLI

Els anys ens miren amb ull d'infant des de la llunyania i ens expliquen allò que no aprendrem mai. Quan t'asseus en el darrer banc del passeig i mires enrere, t'adones que ja res és igual que com ho vares trobar. Un món de silencis et segueix la petja, l'encaç és definitiu. I penses: desfaré el camí. I et sobta el retorn, perquè res ja no és igual. Aquell arbre no hi era, aquell carrer tenia llambordes, allà hi vivia un amic, allà venia carbó el carboner i més enllà un fuster feia córrer el ribot. Al bon home li faltaven tres dits de la mà dreta. I vas pensant i comparant com era tot i com és ara.

Corrien els anys trenta del segle passat i aquest faulista es va fer present. D'una manera tan insignificant que ni se'n va assabentar. Diuen que hi havia una república que va valorar l'ensenyança fins a fites que no s'havien assolit mai abans. Diuen que, com sempre, els polítics acabaren lluitant només per a ells. La dreta, amb diners, lluitava contra la república, diuen, perquè els pobres en el fons eren uns fracassats. Una faula més de l'espardenya contra la sabata. De tota aquesta història, narrada una i mil vegades des de punts de vista diferents, l'única cosa clara històricament són els fets del 19 d'octubre del 33, el dia que va néixer un embrió de faulista, en un lloc de l'Empordà. De tota la resta només pot dir

que *diuen*, per fer-ne memòria. En el món de la cultura, la gent menys fiable de tots són els historiadors. Si tres o cent membres d'aquesta curiosa confraria escriuen sobre uns fets, n'explicaran tres o cent versions diferents. Una cosa que no passa amb els faulistes, els novel·listes, els poetes, els contistes... que només ens ofereixen una versió indiscutible del que expliquen. El món de la fantasia és fiable.

En relació amb els canvis, analitzats amb vuitanta anys de perspectiva, el que més s'ha modificat (i molt) és precisament l'espècie humana. És evident que generalitzar és de poca-solta, però, si respectem les excepcions, la raça ha crescut en alçada, en egoisme, en morbositat, en mundialització i en banalització. Tot és més superficial. La gent que confiava (i podia fer-ho) en la paraula, avui veu com en aquest invent del diable que ara es diu *xarxes socials* les mentides es trepitgen els talons... encara que vagin descalces. Del *pax rata fia*, paraules amb les quals, segons el bard Cinto Verdaguer, es tancaven els tractes, només en queda el licor que l'amic Xavier fa per a alegria de tots. I també hi ha coses que han millorat, encara que els negacionistes diuen que no s'ho creuen. Però ens queda la força de les paraules. I ni així, perquè calen papers.

JOSEP M. MUÑOZ

Fa gairebé quaranta anys, un aleshores jove arquitecte, que feia part, encara que des d'una posició poc protagonista, de la generació que va contribuir a fer que la Barcelona preolímpica fos coneguda com “la ciutat dels arquitectes”, davant meu va afirmar, i em devia xocar perquè encara ho recordo, que ell preferia el tennis femení que no pas el masculí. Preocupat, pel seu ofici i condició, per l'estètica, el jove arquitecte va raonar la seva preferència ressaltant ‘l'elegància’ del tennis femení, enfront d'un tennis masculí on s'estava clarament imposant un joc basat en la contundència del servei, la força dels braços i la resistència de les cames. Cal dir que el tennis femení tenia aleshores una presència important, però sense que assolís, en absolut, el nivell del masculí si ho mesurem en termes d'audiència televisiva, de l'import dels premis en joc o dels diners que guanyaven les tennistes en la seva carrera professional. Era l'època que encara jugava la Chris Evert, però que Martina Navratilova havia imposat la seva hegemonia, guanyant un Grand Slam darrere un altre, amb un tennis extraordinari. I una cosa potser tant o més important era també el moment en què la Navratilova havia fet pública la seva homosexualitat (un pas que en l'esport masculí encara ara costa molt de fer, tants anys després!), un cop va haver obtingut la nacionalitat estatunidenca (segons llegeixo, tampoc no devia ser fàcil de fer per a la tennista: el seu pare va qualificar l'homosexualitat de ‘malaltia’ i va arribar a dir que preferiria que fos prostituta abans que lesbiana; pel que fa a ella, temia que el fet que se sabés que era lesbiana la perjudicaria a l'hora d'obtenir la nacionalitat americana, perquè a Txecoslovàquia, d'on ella provenia, els homes homosexuals eren enviats a un asil mental i les dones homosexuals no sortien mai de l'armari).

Vaig recordar aquesta anècdota el dia de la presentació, a Olot, a finals del mes de maig passat, del llibre de l'Anna Ballbona titulat *Elles competeixen* (Ara Llibres), on recull tot un seguit d'entrevistes a dones esportistes. La presentació es feia a la llibreria Isop, oberta fa poc en un dels espais urbans més cèntrics (em penso que en diuen la plaça del Mig) però menys acollidors i menys afortunats estèticament de la ciutat. Acompanyàvem l'autora en la presentació l'expatinadora olotina

Anna Quintana, una de les artífexs dels esplendorosos triomfs del patinatge artístic d'Olot i una de les esportistes que és entrevistada al llibre, i que té un discurs molt sòlid i pensat sobre les dones i l'esport, i jo mateix, que hi era, com es fàcil de deduir, més per amistat personal amb l'Anna que no pas per cap expertesa en el tema.

Si vaig acceptar, però, d'ajudar a presentar el llibre va ser, més enllà de les raons òbvies d'amistat que deia, perquè de la lectura del llibre de l'Anna Ballbona me n'havien interessat moltes coses, fruit sens dubte de la capacitat que té l'autora de fer (i fer-se) sempre les preguntes pertinents. En concret, em semblava que el llibre plantejava un aspecte que ha estat i és fonamental en la revolució que ha comportat el feminisme (potser la revolució més important que hem viscut a les nostres vides): el combat per la igualtat, significa que les dones han d'aspirar a fer exactament allò que fan els homes? I, tant o més important, vol dir que les dones han de fer allò que fan els homes exactament igual com ho fan els homes? O hi ha una altra manera de fer (i, per tant, en el cas que ens ocupa, de practicar l'esport) que les dones haurien d'aportar a tota la societat? És a dir, l'equitat –una qüestió de justícia elemental– no hauria de comportar també un revisió dels valors predominants, incloent-hi la manera de concebre la competitivitat en l'esport? La conversa subsegüent no sé si va permetre respondre aquestes grans preguntes, però va plantejar, gràcies a l'Anna Quintana, moltes reflexions –començant per la maternitat de les esportistes, o per les dificultats de la professionalització en l'esport femení, entre d'altres– entorn de qüestions que són centrals en el debat feminista. Un debat al qual els homes no podem ser aliens, perquè el temps de la invisibilitat de les dones ja ha quedat per sempre més enrere.

Deixeu-me cloure amb una nota frívola. En acabat de la presentació, l'Anna Ballbona es resistia, amb bon criteri, a anar a veure per la televisió la final de la Champions League (masculina) que es jugava aquell vespre, preveient quin en seria el resultat, però al capdavant es va imposar, entre la petita colla que érem, la idea morbosa de pensar que potser el Liverpool seria capaç d'endur-se el trofeu. A l'hora de la veritat, van guanyar els de sempre.

BREVIARI

Del 29 de setembre al 16 de desembre de 2022, a la sala d'actes de l'Arxiu comarcal de la Garrotxa, es podrà visitar l'exposició “La imatge impresa en les cultures visuals de l'antifranquisme”, organitzada pel Memorial Democràtic de Catalunya. L'exposició, comissariada per Narcís Selles Rigat (Olot, 1955), filòleg i doctor en Història de l'Art per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), posa en relleu la importància de les arts i el conjunt de cultures visuals en la lluita contra la dictadura franquista i en l'avenç democràtic. Les imatges aplegades tenen en comú el fet que van prendre forma mitjançant la **impressió gràfica**, un fet decisiu perquè es fessin populars.

•••

Recentment, la Biblioteca Marià Vayreda d'Olot ha afegit al repositori cooperatiu Regira algunes **revistes olotines** més de finals del segle XX i inicis del XXI. Es tracta de la revista de periodicitat variable *Gra de Fajol. Papers i Materials de la Garrotxa* (1980-1985), el setmanari *Doble Set. Informació i Opinió de la Garrotxa* (1991-1992) i el mensual *A 440 m Sobre el Nivell del Mar / 440. La Revista d'Olot* (1995-2005).

•••

El mes de juny passat, l'Institut Ramon Muntaner (IRMU) i la Diputació de Girona van fer públic el veredict de les **Beques de Recerca Francesc Eiximenis 2022**, per al foment de l'estudi en Ciències Socials i Humanes i en Ciències Naturals en l'àmbit de la circumscripció de Girona. Entre els dos projectes premiats, figura el treball d'Albert Serramontmany Hugas (Banyoles, 1986), *En els orígens d'una nissaga d'hisendats olotina: Els Casabona de Ribes de Freser*, que centra l'estudi en la documentació patrimonial conservada a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa. Recordem que en l'edició de 2019 de les Beques, havia resultat premiat el projecte presentat per Xavier Solà Colomer (Sant Feliu de Pallers, 1972), amb el títol *La Guerra dels Segadors a la regió de Girona. De la crema de Santa Coloma de Farners (maig de 1640) al setge de la ciutat de Girona (estiu de 1653)*.

JOAN TRESSERRAS

Pels mitjans de comunicació, m'he assabentat de la intenció d'abolir l'assignatura de filosofia dels programes de l'educació del grau mitjà o, si més no, d'aigülar-la dintre un calaix de sastre, de coneixements més generals. Confesso, d'entrada, la meua ignorància en temes educatius: soc un autèntic profà en la matèria i, últimament, per raons generacionals no he estat en contacte amb el jovent que estudia. Per tant, un cop deixada constància de la meua ignorància, no em queda cap més remei que pensar en el vell aforisme de "doctors té l'Església" i en ells s'ha de confiar. Però això no m'impedeix d'aprofitar l'oportunitat que tinc d'expressar, a través d'aquesta *vivència*, la meua potser extemporània opinió sobre la programada supressió de l'estudi de la filosofia.

Dic *extemporània* perquè parlaré d'una experiència de seixanta anys enrere, de quan em sortia el pèl moixí i estudiava el batxillerat en l'Institut de Enseñanza Media situat a la darrera planta del polivalent, en el temps, edifici del convent carmelità d'Olot, allà on al nostre nucli antic li començava a tocar l'aire per llevant. Era un batxillerat de set cursos, i en els tres últims teníem l'assignatura de filosofia. Vull remarcar la sort que tinguérem els del meu curs que aquesta assignatura fos impartida per un professor dels que saben, senten i tenen la virtut de contagiar el goig pel tema. Em refereixo a l'Eduard Cuéllar. El recordo com una persona reposada, que no aixecava la veu, aparentment freda, de llenguatge precís. No podia amagar la seva predilecció pel filòsof prussià Kant, admirava el rigor del seu pensament i la seva manera de fer, i ens explicava l'anècdota que era un home tan metòdic que els veïns posaven els rellotges a l'hora quan veien que sortia a passejar.

Els estudis de filosofia consistien bàsicament a explicar la seva història a través del temps i comprenien la relació

ARKIU FAMILIAR

dels principals pensadors i les teories exposades en les seves obres més importants o les que se'ls atribuïen. De no haver-les estudiat en el batxillerat, de no tenir-ne cap coneixement, malgrat haver arribat al doctorat en la meua carrera, em consideraria una persona inculta, no prou formada. No sabia distingir la diferència del pensament aristotèlic del de Plató. Quantes vegades he vist situacions que em recorden la seva caverna? O veure la influència d'Aristòtil sobre el pensament cristià de Tomàs d'Aquino o la revolució que representà Descartes, que amb el seu dubte fomentà la ciència moderna, o Kant, que proposà que les persones pensessin per si mateixes i rebutgessin els dogmes. Els meus coneixements sobre el tema són molt elementals i diluïts pel pas del temps, però estic segur que, del volum d'assignatures que he cursat en els diferents graus d'estudis, la filosofia apresada en el batxillerat –quasi em fa vergonya dir-ho– és la que més pòsit m'ha deixat, de manera més subtil i com aquell

qui no fa la cosa.

L'Eduard Cuéllar sentia una predilecció especial pels sil·logismes i ens feu dedicar moltes hores al seu aprenentatge. El sil·logisme és un mètode deductiu que, a partir de dues propostes certes, obté una conclusió també certa; però si no se segueixen unes regles, dona lloc a resultats del tot equívocs. No ens n'adonem, però prenem moltes decisions a la vida normal que segueixen aquest procés deductiu, i no cal dir que, de no seguir correctament les regles, es produeix una fal·làcia. Intentaré posar-ne un exemple. L'erudit valencià Joan Fuster, en un dels seus aforismes diu: "Les persones felices no tenen memòria. Tot allò que jo escric és producte d'espèrmer la memòria. Conclusió, jo sóc un infel·lix". Però en el dubte, sempre em queda el consol filosòfic del *cogito ergo sum*.

MEMÒRIA D'ACTUALITAT / FESTA MAJOR

Segurament que entre els qui em llegeixin i que ja siguin vells com jo n'hi haurà molts que tenen el bonic costum de personar-se, justament el dia 8 de setembre a les 12 del migdia, a presenciar el ball dels gegants, cap-grossos i cavallets dintre el marc simpàtic de la nostra Plaça Major. Jo no me'n descuido cap any.

Considero aquest número de les Festes del Tura com el més autènticament olotí i el més tradicional d'entre els que figuren en la seva extensa varietat. Per a mi, sense aquest número de la Festa Major ja no seria la meua real i entranyable Festa Major.

Esguardeu, si us plau, tot el quadrilàter de la Plaça. Gireu els ulls tot al voltant i poseu la mirada en els balcons. Quina munió d'infants! ¿No us recorda això el temps que vosaltres també éreu menuts com ells i que també hi éreu, malgrat que d'això ja fa molts anys? Direu talment que són

els mateixos infants d'aleshores, però d'aquell temps ençà quantes generacions de criatures han omplert aquells balcons! Ara ja són els vostres néts i potser fins i tot els vostres besnéts.

Tal com us deia, jo hi vaig cada any, i qual la cobla fa sonar les tan conegudes i tan olotines notes dels balls dels gegants, cap-grossos i cavallets, hi ha vegades que tanco els ulls i amb aquells altres ulls de la imaginació veig passar, dintre la intimitat del meu interior, tota la nostra ciutat. Veis els seus carrers i places, els seus passeigs, el Montolivet i el Montsacopa, les seves ombrívols fonts i les seves incomparables vores de riu, és a dir, tot el nostre paisatge urbà i forà. Tanta és la força evocadora que té per a mi aquesta música que tan fortament arrapada tenim en tots els nostres records d'autèntics olotins. (...)

Fou justament l'any passat que hi vaig trobar un amic força més vell en-

cara que jo i vaig dir-li: Tu també ací? I ell, una mica evasivament, com aquell que dissimula, em va respondre així: Passava per aquí... No, no diguis mentides, vaig pensar jo. Tu no passaves per aquí. Tu, igual com jo i com tots els qui en aquesta hora ens trobem a la Plaça, hi has vingut expressament, amb l'únic propòsit de contemplar el ball dels gegants, cap-grossos i cavallets. No, no te'n donis vergonya de confessar-ho, encara que faci molts anys que ja no ets una criatura. Tu ets un bon olotí com jo mateix i com totes les persones que aquí ens trobem i que no ens podem sostreure de veure'ls ballar tots els anys. Què hi vols apostar que l'any vinent t'hi tornaré a trobar? Gosaries dir-me encara que també passaves per aquí? No, no te'n donis vergonya, amic.

RAMON PLA I CORAL

"Torna la Festa Major", *Olot-Misión*, núm. 913 (31-VIII-1973), p. [51].